

LAUSUNTO

Demokratia- ja julkisoikeusosasto
EU-oikeus ja tietosuoja
LsN Liisa Leppävirta

29.9.2025

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi EU:n metsäkatoasetuksen velvoitteiden valvonnasta ja seuraamuksista sekä siihen liittyviksi laeiksi (HE 77/2025 vp)

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta on pyytänyt oikeusministeriöltä lausuntoa otsikon asiassa.

Oikeusministeriö on antanut esityksen valmisteluvaiheessa esitysluonnoksesta lausunnon. Lausuntokierroksella ollut esitysluonnos oli keskeneräinen ja sitä on jatkovalmistelussa merkittävästi kehitetty. Oikeusministeriöllä on ollut mahdollisuus kommentoida oikeusministeriön kommenttien perusteella kehitettyä luonnosta jatkovalmisteluvaiheessa. Esitys on lähetetty perustuslakivaliokuntaan lausunnon antamista varten. Oikeusministeriö esittää valiokunnalle seuraavat huomiot, joista osa liittyy myös esityksen valtiosääntöiseen arviointiin.

1. lakiehdotus

5 § Tarkastukset

Esityksen 5 §:ssä on säädetty tarkastuksen tekemiseen valtuuttamisesta siten, että ilmeisesti samat säännökset koskevat osin tilanteita, joissa valtuutetaan viranomainen (perustelujen mukaan esimerkiksi kunnan elintarvikevalvontaviranomainen) tekemään asetuksen mukainen tarkastus ja osin tilanteita, joissa tarkastuksen tekemiseen valtuutettaisiin yksityinen. Jälkimmäisessä tilanteessa kyse olisi perustuslain 124 §:ssä tarkoitetusta julkisen hallintotehtävän hoitamisesta, joka sinänsä on esityksessä tunnistettu. Koska edellä mainittuja tilanteita on arvioitava perustuslain eri säännösten näkökulmasta riippuen siitä, onko valtuutettava taho viranomainen tai yksityinen, on sääntely haastavasti rakennettu. Pykälässä ei ole myöskään säädetty mahdollisesti valtuutettaville viranomaisille varsinaista lakiin perustuvaa oikeutta suorittaa asetuksen mukaisia tarkastuksia, vaan toimivaltuus viranomaistenkin osalta perustuisi ilmeisesti valtuutukseen. Tämä on ongelmallista perustuslain 2 §:n 3 momentin näkökulmasta (vrt. esim. Laki puutavaran ja puutuotteiden markkinoille saattamisesta 5 §:n 4 mom.).

Teknisempänä huomiona ehdotetun 5 pykälän 5 momentissa viitataan 3 ja 4 momentissa tarkoitettuun asiantuntijaan. Selkeyden vuoksi vaikuttaisi olevan perustellumpaa viitata ulkopuoliseen asiantuntijaan kuten 3 ja 4 momentissa.

7 § Tarkastus pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyssä tilassa

Postiosoite	Käyntiosoite	Puhelin	Faksi	S-posti, internet
Postadress	Besöksadress	Telefon	Fax	E-post, internet
Oikeusministeriö	Meritullinkatu 10	0295 16001	09 160 67730	kirjaamo.om@gov.fi
PL 25	00170 Helsinki	Internat.	Internat.	www.oikeusministerio.fi
FI-00023 Valtioneuvosto	Finland	+358 295 16001	+358 9 160 67730	www.justitieministeriet.fi
Finland				

Pykälässä olisi ilmeisesti tarkoitus rajata oikeus tehdä tarkastusoikeus pysyväisluonteiseen asumiseen käytävissä tiloissa ainoastaan Ruokavirastolle. Säännös olisi perusteltua muotoilla siten, että se selvästi rajaa oikeuden tehdä tarkastus pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävässä tilassa vain viranomaiselle. Lisäksi tarkastuksen toimittamisen edellytykset on muotoiltu vaikeaselkoisesti kahdessa eri virkkeessä. Pykälän voisi muotoilla esimerkiksi seuraavasti: *Tarkastuksen pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävässä tilassa saa tehdä ainoastaan Ruokavirasto. Tarkastus voidaan tehdä pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävissä tiloissa vain, jos se on välttämätöntä epäillyn rikkomuksen selvittämiseksi ja kyseessä olevassa tapauksessa on olemassa perusteltu ja yksilöity syy epäillä metsäkatoasetuksen velvoitteita [tai tähän lakiin perustuvia velvoitteita?] rikotun tai rikottavan tavalla, josta voi olla seuraamuksena tämän lain 23 §:ssä tarkoitettu hallinnollinen seuraamusmaksu.*

12 § Suomen metsäkeskuksen ilmoitusvelvollisuus

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tiedonluovutus-oikeudesta, jonka muotoilun perusteella jää epäselväksi, luovuttaako Suomen metsäkeskus momentissa tarkoitettua tietoa pyynnöstä vai onko tiedot oikeus luovuttaa myös oma-aloitteisesti. Sääntelykontekstin perusteella vaikuttaisi siltä, että 2 momenttiin perustuva tiedonluovutus-oikeus voisi perustua Ruokaviraston pyyntöön, jolloin virasto voisi rajata pyyntönsä säännöksen mukaisesti välttämättömiin tietoihin. Tällöin säännökseen olisi syytä lisätä ilmaisu ”Ruokaviraston pyynnöstä”.

21 § Rikkomusmaksun määrä

Oikeusministeriö kiinnittää valiokunnan huomiota siihen, että esityksen 21 §:n perusteluista ilmenee, että hallinnollinen seuraamusmaksu voitaisiin esityksen sääntelykontekstissa määrätä viranomaiselle (ainakin kunnille). Esityksen säätämisyjärjestysperusteluissa ei ole käsitelty erikseen seuraamusmaksujen määrittämistä viranomaisille ja asetuksen tähän liittyvää liikkumavaraa. Perustuslakivaliokunta on lausuntokäytännössään katsonut, että EU-säädöksen mahdollistamaa kansallista liikkumavaraa on käytettävä siten, että viranomaiset rajataan hallinnollisia seuraamusmaksuja koskevan sääntelyn ulkopuolelle tai edellyttänyt, että tällaisesta liikkumavarasta varmistutaan neuvotteluissa (ks. PeVL 13/2023 vp, PeVL 37/2021 vp, PeVL 14/2018 vp). Valiokunnan olisi syytä varmistua siitä, että asetuksen jättämää liikkumavaraa on käytetty edellä mainitun perustuslakivaliokunnan käytännön valossa asianmukaisesti.

24 § Hallinnollisen seuraamusmaksun määrä

Oikeusministeriö kiinnittää valiokunnan huomiota siihen, että metsäkatoasetuksen 25 artiklassa säädetään asetuksen rikkomista koskevista seuraamuksista ja seikoista, joita kyseisten seuraamusten on käsiteltävä. Asetuksen 25 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaan seuraamusten on käsiteltävä toimijan ja/tai kauppaan käyvän kyseessä olevien asianomaisten tuotteiden menetetyksi tuomitseminen. Ehdotetussa asetusta täydentävässä sääntelyssä ei ole viitattu kyseiseen alakohtaan. Kansallisen sääntelyn perusteella epäselväksi jää, tuleeko asetuksen velvoite asianmukaisesti huomioiduksi täydentävässä sääntelyssä, jossa viitataan vain 25 artiklan 2 kohdan a alakohtaan. Hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, että ”kun asetuksen seuraamukset on tarkoitus säätää kansallisesti hallinnollisina seuraamuksina, ei ole tarkoituksenmukaista säätää 2 kohdan b ja c kohtien seuraamuksista erikseen. Sen sijaan niiden voidaan tosiasiallisesti katsoa jo sisältyvän kansallisesti seuraamusmaksun suuruuden määrittelyssä asetuksen 25 artiklan 2 kohdan a alakohdassa edellytetyn taloudellisen hyödyn saamisen estämisen kautta.” (s. 37). Tähän tulkintaan vaikuttaisi liittyvän oikeudellista epävarmuutta EU-oikeuden täytäntöönpanon näkökulmasta.

2. lakiehdotus

Oikeusministeriö kiinnittää valiokunnan huomiota hallituksen esityksen jaksossa 11 esiin nostettuun. Sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:ään on ehdotettu muutoksia myös ainakin hallituksen esityksessä (HE 74/2025 vp) ja mahdollisesti joissakin muissakin jo eduskunnassa olevissa tai sinne lähiaikoina tulevissa hallituksen esityksissä. Nämä kaikki tulisi sovittaa eduskunnassa yhteen.

3. lakiehdotus

Oikeusministeriö toteaa, että lausuntokierroksella olleeseen esitysluonnokseen ei sisällynyt ehdotusta rikoslain 48 a luvun 3 b §:n muuttamisesta, eli mainittu ehdotus on otettu esitykseen sen jatkovalmistelussa.

Oikeusministeriö on pitänyt ehdotusta hyväksyttävänä ja myöntänyt asiaa koskevan esittelyluvan, eikä mainittuun ehdotukseen ole huomautettavaa.